

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 254/08-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť M. O., R., a A. F., S., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 188/97, a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 188/97 p o r u š i l základné právo M. O. a A. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. M. O. finančné zadost'učinenie n e p r i z n á v a .

3. A. F. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Prešov p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. M. O. a A. F. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 475 Sk (slovom dvanásťtisícštyristosedemdesiatpäť slovenských korún), ktorú je Okresný súd Prešov p o v i n n ý vyplatiť na účet ich advokátky JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. januára 2008 doručená sťažnosť M. O., R. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), a A. F., S. (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“, spolu len „sťažovateľky“), v ktorej namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 188/97.

Zo sťažnosti vyplýva, že navrhovateľka R. Ž. sa žalobou z 30. mája 1997 domáhala voči žalovanému Ing. J. Ž. určenia neplatnosti kúpnopredajnej zmluvy. Vec bola na okresnom súde zaevidovaná pod sp. zn. 9 C 188/97. Sťažovateľky sú z titulu právneho nástupníctva účastníčky tohto konania. Uviedli, že konanie nie je ani po viac ako desiatich rokoch právoplatne ukončené, a preto sa domnievajú, že v ňom dochádza k priet'ahom v konaní.

O porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru vo vzťahu k s'ťažovateľke v 1. rade rozhodol už ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 14/06 z 24. mája 2006. Ním vyslovil, že jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 188/97 bolo porušené. Okresnému súdu prikázal, aby v tomto konaní konal bez zbytočných priet'ahov, s'ťažovateľke v 1. rade priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 25 000 Sk a priznal jej tiež náhradu trov konania.

Podľa názoru s'ťažovateľiek však aj naďalej dochádza v označenom konaní, ktorého sú účastníčkami, k priet'ahom, a tým k porušovaniu ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Návrh na začatie konania podala už ich nebohá sestra ešte 30. mája 1997 a dosiaľ, po takmer desiatich rokoch a ôsmich mesiacoch, konanie nie je právoplatne skončené. S'ťažovateľky sú presvedčené o tom, že konanie okresného súdu nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu sporu, ale okresný súd svojím postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodne predlžuje a odd'ľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci s'ťažovateľkám. V postupe okresného súdu sú obdobia, keď nevykonával žiadnu aktivitu smerujúcu ku skončeniu konania. Vzhľadom na dĺžku konania, aj obdobia nečinnosti dva až tri mesiace, ktoré by samé osebe neprispeli významne k neprimeranosti dĺžky konania, vo svojom súhrne spôsobili, že konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené. Vec je súčasťou štandardnej agendy všeobecných súdov a podľa názoru s'ťažovateľiek nie je právne ani skutkovo zložitá. Určité komplikácie a spomalenie postupu konania možno pričítať okolnosti, že pôvodná navrhovateľka zomrela. Vzhľadom na charakter sporu však ani táto okolnosť nemôže ospravedlniť čas, v priebehu ktorého okresný súd vo veci právoplatne nerozhodol. S'ťažovateľky sa nedomnievajú, že by ony alebo ich právna predchodkyňa prispeli k neprimeranej dĺžke konania.

Navrhli, aby ústavný súd v ich veci rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľky M. O. na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo postupom Okresného súdu v Prešove vo veci sp. zn. 9 C 188/97 porušené.

Právo sťažovateľky A. F. na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo postupom Okresného súdu v Prešove vo veci sp. zn. 9 C 188/97 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd v Prešove konal vo veci vedenej na Okresnom súde v Prešove pod sp. zn. 9 C 188/97 bez prietáhov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu v Prešove pokračovať v porušovaní namietaných právach sťažovateľiek.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke M. O. finančné zadostučinenie vo výške 150.000,- Sk.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke A. F. finančné zadostučinenie vo výške 150.000,- Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke M. O. všetky trovy tohto konania.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke A. F. všetky trovy tohto konania.“

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 254/08-32 z 10. júna 2008 prijal sťažnosť vo vzťahu k sťažovateľke v 1. rade na ďalšie konanie pre obdobie po náleze ústavného súdu z 24. mája 2006 sp. zn. II. ÚS 14/06 a vo vzťahu k sťažovateľke v 2. rade jej sťažnosť na ďalšie konanie prijal ako celok.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril predseda okresného súdu listom sp. zn. SprU 3003/08, 1 SprO 382/08 z 26. júna 2008, v ktorom uviedol:

„Vo veci 9 C 188/97 vec napadla 2.6.1997 ešte navrhovateľkou – právnou predchodkyňou sťažovateľky R. Ž., ktorá v priebehu konania pred Okresným súdom

v Prešove bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony. Toto konanie prebiehalo pred OS Košice – okolie pod sp. zn. Nc 759/98 a rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 14. 8. 1999. Následne bola ustanovená sťažovateľka M. O. za opatrovatelku pozbavenej R. Ž. Vzhľadom na takto zmenenú procesnú situáciu bola vyzývaná opatrovníčka či trvá na podanej žalobe aj naďalej. Na návrh žalovanej strany do konania boli pribratí znalcovia z odboru psychiatrie, ktorí sa mali vyjadriť či navrhovateľka v čase podpísania zmlúv v prospech žalovaného bola spôsobilá na právne úkony, teda žiadal súd zistiť stav k 2. júnu 1997.

Po prvom znaleckom posudku bol do konania pribratý kontrolný znalec, ktorý mal za úlohu opakovane zistiť spôsobilosť na právne úkony u R. Ž. Znalecký posudok bol doručený súdu 5. 2. 2002 a následne bolo oznámené, že navrhovateľka zastúpená opatrovníčkou zomrela 10. 10. 2002. Po zistení okruhu dedičov boli títo vyzývaní či vstupujú do konania na strane žalobcu. Doručenie týchto odpovedí, z ktorých len niektorí dedičia vstúpili do konania, bol nariadený termín pojednávania, na ktorom bolo konanie zastavené pre nedostatok procesných podmienok. V dôsledku odvolania vo veci bolo rozhodnutie Okresného súdu v Prešove zrušené uznesením Krajského súdu v Prešove 2 Co 155/04 a vrátené na ďalšie konanie. V dôsledku zmeny zákonného sudcu bola vec pridelená novokonajúcej sudkyňi dňom 1. 3. 2005 a následne konanie prerušené na dobu do skončenia dedičského konania 1 D 1536/02 pred Okresným súdom Košice – okolie. V dôsledku odvolania voči tomuto konaniu o prerušenie konania, bola vec predložená na Krajský súd v Prešove a uznesením z 8.6.2006 bolo rozhodnuté, že sa zrušilo uznesenie Okresného súdu v Prešove o prerušení konania a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Vo veci následne vykonala konajúca sudkyňa ďalšie úkony týkajúce sa výsluchu účastníkov konania, ktorí pristúpili do konania a opakovane prerušil OS v Prešove konanie do právoplatného skončenia sporu o neplatnosť závetu medzi dedičmi, ktoré prebiehalo pod sp. zn. 10 C 57/2006 pred OS Košice II. V dôsledku odvolania voči tomuto uzneseniu opakovane Krajský súd v Prešove zrušil uznesenie OS v Prešove uznesením 13 Co 30/2007 z 4. 12. 2007 a vrátil vec na ďalšie konanie.

Po prokurtných úkonoch vo veci týkajúce sa zistenia stavu dedičského konania a stanoviska jednotlivých dedičov rozhodol Okresný súd v Prešove rozsudkom 9 C 188/97-348 z 17. 3. 2008 tak, že žalobe vyhovel v celom rozsahu. Voči tomuto rozhodnutiu bolo podané 5. 5. 2008 odvolanie, o ktorom ešte doteraz nebolo rozhodnuté. Ako vyplýva

z obsahu spisu, išlo o zložitú vec predovšetkým po procesnej stránke vzhľadom na otázku spôsobilosti pôvodnej žalobkyni na právne úkony, ktorá sa zisťovala v čase podpisu kúpnej zmluvy i v čase podania žaloby na súd prostredníctvom dvoch znaleckých posudkov. Po doriešení okruhu účastníkov, po zistení kto vstupuje do konania namiesto pôvodne označenej žalobkyni, vo veci bolo rozhodnuté.

V predmetnej veci máme za to, že nedošlo k zbytočným priet'ahom pri pojednávaní vecí 9 C 188/97 a preto navrhujem vysloviť, že nedošlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľky M. O. a A. F. zaručené článkom 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Zároveň oznamujem, že netrvám na ústnom pojednaní v predmetnej veci.“

Na základe žiadosti ústavného súdu uviedli sťažovateľky listom z 30. júna 2008, že takisto netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a súhlasia s tým, aby ústavný súd od ústneho pojednávania upustil.

3. Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Z obsahu sťažnosti, k nej pripojených listín a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 9 C 188/97:

Konanie začalo na základe žaloby navrhovateľky R. Ž. 2. júna 1997. Jeho predmetom bolo určenie neplatnosti zmluvy uzatvorenej 14. januára 1997 medzi navrhovateľkou ako prevodkyňou a odporcom ako nadobúdateľom nehnuteľnosti (dvojizbového bytu v P.). Od podania návrhu sa prvé pojednávanie uskutočnilo 9. apríla 1998 (po troch nariadených pojednávaniach, ktoré sa neuskutočnili) a bolo odročené za

účelom výsluchu navrhovateľky a zistenia jej zdravotného stavu. Dňa 11. septembra 1999 právna zástupkyňa navrhovateľky oznámila okresnému súdu, že navrhovateľka bola 8. júla 1998 pozbavená spôsobilosti na právne úkony a sťažovateľka v 1. rade bola ustanovená za opatrovníčku navrhovateľky (rozhodnutie o pozbavení spôsobilosti na právne úkony nadobudlo právoplatnosť 14. augusta 1999). V nadväznosti na túto skutočnosť bolo pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 1998, odročené na neurčito za účelom oboznámenia sa so súdnym spisom týkajúcim sa pozbavenia spôsobilosti navrhovateľky na právne úkony (právny zástupca odporcu spochybnil spôsobilosť navrhovateľky podať žalobu) a pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 11. októbra 1998, bolo odročené na neurčito za účelom pribratia znalca z odboru psychiatrie na posúdenie zdravotného stavu navrhovateľky v čase uzavretia zmlúv a v čase podania žaloby. Po opakovaných urgenciách okresného súdu bol znalecký posudok doručený 21. decembra 2000 (podľa neho navrhovateľka už v čase uzavretia zmlúv trpela vážnymi poruchami duševného zdravia). Sťažovateľka v 1. rade ako opatrovníčka navrhovateľky opakovane v novembri 2000 a v januári 2001 požadovala nariadenie pojednávania. Okresný súd v marci 2001 vyzval právneho zástupcu odporcu, aby oznámil návrhy na doplnenie dokazovania. Dňa 4. októbra 2001 odporca vyjadril nesúhlas so znaleckým posudkom. Okresný súd nariadil v novembri 2001 vypracovanie kontrolného znaleckého posudku, ktorý bol doručený okresnému súdu 5. februára 2002. Pojednávania nariadené na 20. máj 2002 a 19. jún 2002 sa neuskutočnili pre ospravedlненú neúčast' účastníkov konania.

Dňa 22. októbra 2002 oznámila sťažovateľka v 1. rade ako opatrovníčka navrhovateľky okresnému súdu, že navrhovateľka zomrela, a 21. novembra 2002 navrhla, aby okresný súd konanie zastavil. Okresný súd vyzval 16. júla 2003 právnu zástupkyňu pôvodnej navrhovateľky, aby oznámila, či jej podanie z 21. novembra 2002 je späťvzatím návrhu. Podaním z 11. augusta 2003 právna zástupkyňa pôvodnej navrhovateľky oznámila, že označené podanie nie je späťvzatím návrhu, a navrhla okresnému súdu, aby konal na strane žalobcov s dedičmi pôvodnej navrhovateľky, medzi nimi i so sťažovateľkou v 1. rade a sťažovateľkou v 2. rade. Okresný súd v máji 2003 zistil okruh dedičov po navrhovateľke, ktorými okrem sťažovateľiek boli aj ďalší dedičia. Prípisom z 1. februára 2004 okresný súd vyzval dedičov, aby sa vyjadrili, či vstupujú do konania. Dňa 17. marca

2004 okresný súd konanie zastavil s odôvodnením, že podľa znaleckých posudkov bola žaloba podaná osobou, ktorá nebola spôsobilá na právne úkony. Sťažovateľka a ďalší dedičia sa proti tomuto uzneseniu odvolali. O odvolaní rozhodol Krajský súd v Prešove uznesením č. k. 2 Co 155/04-175 zo 16. augusta 2004 tak, že rozhodnutie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd od 28. októbra 2004 až do 3. novembra 2005 opakovane požadoval zapožičanie spisu, keď 3. novembra 2005 uznesením č. k. 9 C 188/97-191 konanie prerušil do právoplatného skončenia dedičského konania. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka 22. novembra 2005 odvolanie. Po problémoch s doručovaním okresný súd predložil vec Krajskému súdu v Prešove 16. februára 2006 za účelom rozhodnutia o odvolaní.

V tom čase (29. decembra 2005) podala sťažovateľka v 1. rade sťažnosť ústavnému súdu, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 188/97. O tejto sťažnosti ústavný súd rozhodol nálezom č. k. II. ÚS 14/06-31 z 24. mája 2006, ktorým konštatoval, že k porušeniu označených práv sťažovateľky v 1. rade došlo, prikázal okresnému súdu, aby v konaní konal bez zbytočných prietahov a sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie 25 000 Sk, ako aj nárok na náhradu trov konania.

Ďalší priebeh konania vo veci sp. zn. 9 C 188/97 pred okresným súdom bol takýto:

Krajský súd v Prešove o odvolaní sťažovateľky v 1. rade proti uzneseniu okresného súdu č. k. 9 C 188/97-191 z 3. novembra 2005 rozhodol uznesením sp. zn. 7 Co 31/06 z 8. júna 2006 tak, že napadnuté uznesenie zrušil s poukazom na to, že dôvod prerušenia konania nebol daný, pretože povaha veci pripúšťa, aby okresný súd pokračoval v konaní s predbežne známymi dedičmi po pôvodnej navrhovateľke bez jeho prerušenia. V septembri 2006 vyzval okresný súd účastníkov konania na podanie návrhov na vykonanie ďalšieho dokazovania, požiadal Slovenskú poštu o oznámenie adresy účastníka konania a nariadil termín pojednávania na 22. november 2006. Po doručení žiadosti žalovaného o odročenie

tohto pojednávania, nariadil okresný súd 7. novembra 2006 nový termín pojednávania na 15. január 2007. Tohto pojednávania sa sťažovateľky nezúčastnili, ich právna zástupkyňa vopred svoju neúčast' ospravedlnila a požiadala o odročenie pojednávania. Pojednávanie bolo odročené na 5. marec 2007. V priebehu februára 2007 okresný súd zabezpečil správu od súdnej komisárky a závet pôvodnej navrhovateľky. Právna zástupkyňa 2. marca 2007 požiadala o odročenie pojednávania, ktorého termín bol určený na 5. marec 2007. Pojednávanie bolo odročené na 18. apríl 2007. Sťažovateľky ani ich právna zástupkyňa sa tohto pojednávania nezúčastnili. Okresný súd uznesením č. k. 9 C 188/1997-265 z 19. apríla 2007 konanie znova prerušil, a to do skončenia konania o neplatnosť závetu pôvodnej navrhovateľky, ktorým odkázala svoj majetok odporcovi v tomto konaní s odôvodnením, že v prípade, ak by bola žaloba o neplatnosť závetu zamietnutá, nebol by daný naliehavý právny záujem sťažovateľiek na požadovanom určení. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovateľky odvolanie z 22. mája 2007. Odvolací súd napadnuté uznesenie zrušil uznesením č. k. 13 Co 30/2007-273 z 25. októbra 2007 s poukazom na to, že okresný súd nesprávne rozhodol, ak konanie prerušil, pretože aj v prípade, ak by bola žaloba o neplatnosť závetu zamietnutá, bol by závet neplatný v tej jeho časti, ktorou boli opomenutí neopomenuteľní dedičia. Okresnému súdu bol spis vrátený 4. decembra 2007. Okresný súd nariadil pojednávanie na 30. január 2008, z účasti na ňom sa ospravedlnil právny zástupca odporcu a právna zástupkyňa sťažovateľiek sa na pojednávanie dostavila. Pojednávanie bolo odročené na 17. marec 2008, za prítomnosti právnej zástupkyne sťažovateľiek bol vyhlásený rozsudok č. k. 9 C 188/97-348, ktorým bolo žalobe vyhovené. Okresný súd následne na pojednávaní 23. apríla 2008 vyhlásil doplnujúci rozsudok týkajúci sa náhrady trov konania. Následne odporca 5. mája 2008 podal proti rozsudku odvolanie, o ktorom nebolo dosiaľ rozhodnuté.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľky sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru s odôvodnením, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 188/97 od jeho počiatku nekonal plynulo a konanie trvá celkovo už viac ako desať rokov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04, IV. ÚS 220/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje

tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Posúdením namietaného konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 9 C 188/97 podľa prvého kritéria ústavný súd vyhodnotil (rovnako ako vo veci sp. zn. II. ÚS 14/06), že vec je najmä po faktickej stránke zložitá, keďže okresný súd sa musí v priebehu konania vysporiadať s otázkou neplatnosti právnych úkonov pôvodnej navrhovateľky vykonaných v čase uzavretia spornej zmluvy, ako aj jej spôsobilosti na podanie žaloby v predmetnej veci. Za týmto účelom bolo nevyhnutné vykonať znalecké dokazovanie a následne po smrti pôvodnej navrhovateľky upresňovať procesnými úkonmi okruh účastníkov konania, a to v závislosti na priebehu dedičského konania prebiehajúceho na Okresnom súde Košice-okolie. K zložitosti veci prispel aj väčší počet účastníkov konania a úmrtie pôvodnej navrhovateľky, v dôsledku ktorého sa menili účastníci konania (I. ÚS 65/06). Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že faktická zložitost' veci objektívne vplývala na doterajšiu dĺžku namietaného konania.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie oboch sťažovateľiek v priebehu celého doterajšieho konania pred okresným súdom, pričom v období do 24. mája 2006 nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali záver o podiele sťažovateľky v 2. rade na zbytočných priet'ahoch. Odlišná je ale situácia vo vzťahu k oboj sťažovateľkám pre obdobie po 24. máji 2006. Sťažovateľky síce reagovali patričným spôsobom na výzvy súdu, avšak nezúčastnili sa nariadených pojednávanií 15. januára 2007, 2. marca 2007 a 18. apríla 2007. Týmto svojim správaním spôsobili odročenie uvedených pojednávanií a tým prispeli k celkovej dĺžke konania.

3. Pri hodnotení konania podľa tretieho kritéria, ktorým je postup okresného súdu, ústavný súd vychádzal z obsahu pripojeného spisu okresného súdu.

Pokiaľ ide o obdobie do 24. mája 2006 (rovnako ako vo veci sp. zn. II. ÚS 14/06) dospel ústavný súd k záveru, že táto časť konania pred okresným súdom je charakteristická takým postupom, ktorý je nevyhnutné považovať za prietahy v konaní. Hoci plynulým bol priebeh konania v období do 13. októbra 1999, keď bol do konania pribratý znalec, v ďalšom období bola už podľa názoru ústavného súdu činnosť okresného súdu nedostatočne efektívna, keď mu najprv viac ako štyri mesiace trvalo, kým opravil písársku chybu v uznesení o ustanovení znalca, a následne bez využitia všetkých možností poskytnutých mu Občianskym súdnym poriadkom toleroval znalcovi takmer polročné omeškanie s predložením znaleckého posudku. V ďalšom období však už k prietahom v konaní nedochádzalo, keďže zo spisu vyplýva, že okresný súd v primeranom čase rozhodol o priznaní znalečného, doručoval ho účastníkom konania, následne ich vyzval na predloženie návrhov na doplnenie dokazovania a zabezpečil v primeranom čase vyhotovenie kontrolného znaleckého posudku. Nariadené pojednávania sa neuskutočnili z dôvodu ospravedlnenej neúčasti účastníkov konania a ďalší priebeh objektívne ovplyvnila smrť pôvodnej navrhovateľky a s tým súvisiaca potreba zisťovať okruh jej právnych nástupcov. Na druhej strane však aj nesprávne právne posúdenie veci v uznesení okresného súdu č. k. 9 C 188/97-168 zo 17. marca 2004, ktorým okresný súd zastavil konanie a ktoré odvolací súd zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, treba posúdiť ako neefektívny postup okresného súdu.

Pokiaľ ide o obdobie od 24. mája 2006 do rozhodnutia okresného súdu vo veci samej, teda o časový úsek 22 mesiacov, okresný súd vo veci nariadil spolu šesť termínov pojednávania, zabezpečil potrebné listinné dôkazy a vo veci rozhodol. K celkovej dĺžke tohto úseku konania prispeli aj samotní účastníci, ktorí sa pojednávania nezúčastňovali. Na druhej strane je však aj tento časový úsek poznačený následkami nesprávneho rozhodnutia okresného súdu uznesením č. k. 9 C 188/1997-265 z 19. apríla 2007 o prerušení konania, ktoré muselo byť následne odvolacím súdom zrušené. Okresný súd nevykonal navyše žiadne opatrenia na zabezpečenie účasti účastníkov a ich zástupcov na pojednávaniach, ktorých sa nezúčastňovali, a ich správanie sa toleroval, čím prispel k celkovej dĺžke konania.

Ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania dospel k záveru, že v namietanom konaní, aj napriek skoršiemu príkazu ústavného súdu v náleze č. k. II. ÚS 14/06-31 z 24. mája 2006, aby okresný súd konal bez zbytočných priet'ahov, k ďalším zbytočným priet'ahom dochádzalo. Preto ústavný súd konštatoval, že v konaní vedenom pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva oboch s'ťažovateliek na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a k porušeniu práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to tak v období pred skorším rozhodnutím ústavného súdu, ako aj po ňom.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

S ohľadom na skutočnosť, že okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 9 C 188/97-348 zo 17. marca 2008, ústavný súd neprikázal osobitným výrokom tohto nálezu okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. S'ťažovateľky žiadali, aby každej z nich bolo priznané finančné zadosťučinenie 150 000 Sk. Dôvodili tým, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu sa dlhodobo nachádzajú v stave právnej neistoty, ide o spor týkajúci sa ich sestry, ktorá bola pôvodnou navrhovateľkou v konaní, pričom žalovaným je ich brat, ktorý takto odd'aluje rozhodnutie vo veci. Samy s'ťažovateľky majú 73 a 69 rokov.

Vzhľadom na okolnosti danej veci dospel ústavný súd k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pre sťažovateľku v 2. rade dostatočným zadosťučinením, a to najmä s ohľadom na skutočnosť, že vo vzťahu k nej bolo konanie posudzované ako celok. Ústavný súd preto uznal za dôvodné priznať jej aj finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia jej základného práva, ako aj s ohľadom na spôsob postupu okresného súdu v jej veci a rovnako v jej prípade aj na celú dĺžku konania, považuje za primerané v sume 40 000 Sk. Vo vzťahu k sťažovateľke v 1. rade je však situácie odlišná, pretože predmetom posudzovania ústavným súdom bolo iba obdobie konania od 24. mája 2006. Toto obdobie pritom nebolo poznačené významnými prietahmi v konaní a k celkovej dĺžke konania prispela aj sťažovateľka v 1. rade. Ústavný súd vzal do úvahy navyše aj to, že už nálezom č. k. II. ÚS 14/06-31 z 24. mája 2006 bolo sťažovateľke v 1. rade v súvislosti s rovnakým konaním priznané finančné zadosťučinenie 25 000 Sk. Preto vo vzťahu k časovému úseku konania od 24. mája 2006 považuje ústavný súd za dostatočnú satisfakciu pre sťažovateľku v 1. rade samotné konštatovanie týmto nálezom, že k porušeniu ňou označených základných práv postupom okresného súdu došlo.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľiek, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátkou JUDr. I. R. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 12 475 Sk spolu za dva úkony právnej pomoci vykonané v roku 2008 pri zastupovaní dvoch klientov podľa § 11 ods. 2 a § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j. 2-krát 5 082 Sk a DPH z tejto sumy 1 931 Sk a 2-krát 190 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2008